

Навчальний план – невід’ємна частина освітньої програми закладу освіти. У ньому відображають розподіл годин навчального навантаження за галузями, освітніми компонентами, циклами й роками навчання.

Розділ освітньої програми закладу «Загальний обсяг навчального навантаження» може бути викладено у форматі, запропонованому типовою освітньою програмою. За потреби тут можна уточнити рекомендоване навчальне навантаження з урахуванням його мінімального та максимального показників для галузі.

Якщо заклад освіти обирає для певних галузей мінімальну кількість годин, то з’являється резерв навчальних годин. Цей резерв можна перерозподілити на інші освітні галузі або на вибіркові освітні компоненти (незалежно від освітньої галузі). Наприклад, якщо обрати для 5 класу вивчення мовно-літературної галузі за мінімальною кількістю годин (10 годин на тиждень), з’являється резерв (1 година на тиждень), який можна перерозподілити, наприклад, на математичну освітню галузь.

Для кожного класу паралелі заклад може запропонувати різну кількість годин на вивчення тієї самої освітньої галузі. Потрібно передбачити всі варіанти, зокрема й ті, які можуть бути реалізовані в наступні навчальні роки.

Навчальний план розробляють на основі типових навчальних планів відповідних Типових освітніх програм або на основі навчальних планів освітніх програм, затверджених центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти. Якщо навчальний план для 5-9 класів розробляють за типовим навчальним планом (Додаток 3/Додаток 4 до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти), його за потреби адаптують до цілей і завдань закладу освіти, потреб учнів, особливостей регіону тощо.

Навчальний план містить:

- перелік назв предметів та/або інтегрованих курсів;
- розподіл тижневого навчального навантаження за роками навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов’язковими для вивчення;
- додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

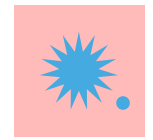
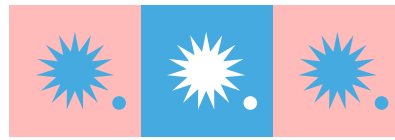
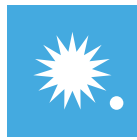
Для зручності формування навчального плану можна скористатися Конструктором навчальних планів, відеоінструкцію та посібник користувача до якого розміщено в матеріалах до цієї теми.

Відповідно до ст. 11 ч.3 абзацу 4 Закону України «Про повну загальну середню освіту», кількість навчальних годин для вивчення **української мови** в навчальному плані закладу освіти не може бути меншою, ніж у типовому навчальному плані: мінімум 4 години для 5-6 класів, мінімум 3 години для 7-9 класів.

Уроки з **фізичної культури**, згідно із частиною четвертою статті 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», є обов’язковими і проводяться не менше **трьох разів на тиждень**, що відображається в навчальному плані закладу освіти для кожного класу.

Типовий навчальний план визначає рекомендовану кількість годин на вивчення навчальних предметів. Оскільки мінімальна і максимальна кількість годин на *вивчення навчальних предметів* чи курсів типовим навчальним планом не встановлюється, заклад освіти, орієнтуючись на рекомендовану, визначає кількість годин на кожен предмет самостійно, може збільшувати і зменшувати її в межах мінімального і максимального показника галузі.

Як зазначено в Типовій освітній програмі, кількість навчальних годин на вивчення

інтегрованих курсів заклад освіти визначає самостійно з урахуванням навчального навантаження на відповідні навчальні предмети в типовому навчальному плані. Тобто, якщо в навчальному плані визначено рекомендовану кількість годин на вивчення української літератури 2 години, а на вивчення зарубіжної — 1,5, то на вивчення інтегрованого курсу літератур рекомендована кількість годин — 3,5, але допускається зменшення і збільшення кількості годин у межах мінімального і максимального навчального навантаження освітньої галузі.

Освітні галузі	Навчальні предмети/ інтегровані курси	Кількість годин на тиждень		
		5 кл приклад 1	рекомендоване навантаження	5 кл приклад 2
Мовно-літературна	Українська мова	4	4	5
	Інтегрований курс літератур	2,5	3,5	4
	Іноземна мова	3,5	3,5	4
Разом на галузь		10	11	13

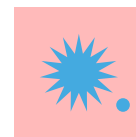
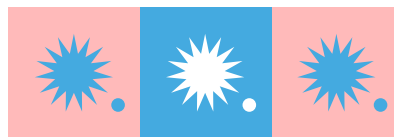
Заклад освіти може планувати вивчення певного предмета або курсу концентровано. Предмети та курси з навчальним навантаженням 0,5 години на тиждень краще планувати протягом одного семестру.

Заклад освіти для різних класів може вибрати різні рішення щодо реалізації обов'язкових результатів навчання. Усі варіанти реалізації повинні бути відображені в освітній програмі. Наприклад, визначаючи перелік назв предметів та/або інтегрованих курсів, заклад освіти може передбачити варіанти¹:

- Мовно-літературна освітня галузь:
 - Українська мова;
 - Українська література;
 - Зарубіжна література;
 - Іноземна мова.
 - Предмет за вибором: Друга іноземна мова.
або
Українська мова;
- Інтегрований курс літератур;

1

Наведені переліки предметів та курсів не є обов'язковими для використання рішеннями. Заклад освіти має скомбінувати індивідуальний пакет, у будь-який зручний спосіб поєднуючи предмети та/або інтегровані курси, керуючись показниками мінімального/максимального навчального навантаження в межах відповідної галузі.

- Іноземна мова.
або
- Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури);
- Іноземна мова.

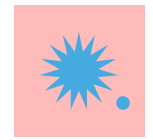
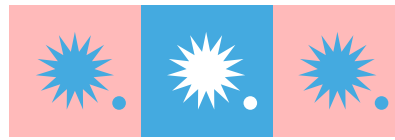
Ці або інші обрані закладом освіти варіанти реалізації галузей фіксують у навчальному плані, а також у річному навчальному плані. Приклад оформлення різних варіантів реалізації освітніх галузей у річному навчальному плані:

Навчальні предмети/ Інтегровані курси	Кількість годин на тиждень		
	5 кл. Варіант 1	5 кл. Варіант 2	5 кл. Варіант 3
Українська мова	5	4	-
Українська література	2	-	-
Зарубіжна література	1,5	-	-
Іноземна мова	4	3,5	4
Інтегрований курс літератур	-	3,5	-
Інтегрований мовно-літературний курс	-	-	6
Разом на галузь	12,5	11	10

Сума годин, визначених у навчальному плані для предметів/курсів у межах певної галузі, повинна відповідати кількості годин, виділених для цієї галузі в таблиці загального навчального навантаження. Тобто, якщо в загальному навантаженні вказано, що на вивчення предметів/курсів мовно-літературної галузі в 5-му класі заклад освіти виділив 11 годин на тиждень, то сума годин на вивчення обов'язкових предметів/курсів цієї галузі в навчальному плані має становити 11.

Під час розподілу вибіркового освітнього компонента навчального плану потрібно враховувати, що гранично допустиме навантаження вираховують на учня, а уроки фізичної культури при визначенні цього показника не враховують. У навчальному плані вказують усі запропоновані навчальні предмети/інтегровані курси, оскільки в різних класах на паралелі або в різні роки вибір учнів може відрізнятися. Конкретизують вибірково освітні компоненти в річному навчальному плані.

Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором,

проведення індивідуальних консультацій і групових занять не включають до максимального показника навчального навантаження, передбаченого на ту чи іншу освітню галузь. Ці додаткові години використовують для підсилення викладання будь-якої освітньої галузі (будь-яких освітніх галузей) з урахуванням інтересів учнів. *Другу іноземну мову* (не менше двох годин на тиждень) включають до навчального плану як *вибірковий освітній компонент*.

Оскільки додаткові години не включають до максимального показника навчального навантаження освітньої галузі, вони можуть бути використані на будь-яку освітню галузь, навіть якщо заклад освіти виділив на цю галузь максимальну кількість годин.

Наприклад, якщо в освітній програмі на 5 клас для математичної освітньої галузі визначено 6 годин (це максимальний показник), заклад освіти може використати додаткові години для математичної галузі (наприклад, 6+1), проте за умови введення нового навчального компонента (предмета або курсу)².

Освітні галузі	Навчальні предмети/ інтегровані курси	Кількість годин на тиждень
		5 клас
Математична	Математика	6
	Логіка	1

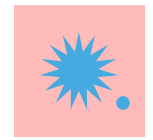
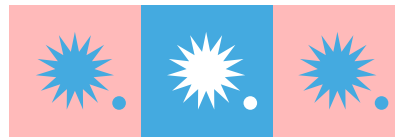
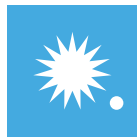
Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані закладу загальної середньої освіти не повинна перевищувати загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

Кількість годин, визначену в річному навчальному плані на навчальний предмет (інтегрований курс), учитель самостійно розподіляє в календарно-тематичному плані, який погоджує керівник закладу освіти чи його заступник.

Навчальний план для 5-9 класів з навчанням мовою корінного народу або національної меншини поряд з державною мовою чи з навчанням українською мовою та вивченням мови корінного народу або національної меншини формують на основі Додатку 4 до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Заклад освіти самостійно розподіляє, в межах допустимих показників, навчальне навантаження між мовою корінного народу або національної меншини та іноземною мовою, відображаючи це в навчальному плані. Не допускається зменшення кількості годин на вивчення української мови, визначеної Типовою освітньою програмою.

²

Вимога введення нового навчального компонента (предмета або курсу) стосується тільки випадків, коли додаткові години перевищують максимальний показник навчального навантаження освітньої галузі.

Прикладом³ оформлення мовно-літературної галузі в навчальному плані для класів з навчанням мовою корінного народу може бути такий варіант (за умови використання максимально допустимої кількості годин на галузь за рахунок резервних годин):

Навчальні предмети/інтегровані курси	5 кл.	6 кл.
Інтегрований курс української мови і літератури	6	6
Інтегрований курс літератур (корінного народу або національної меншини та зарубіжної літератури)	2	2
Мова корінного народу або національної меншини	3	3
Іноземна мова	2	2

Навчальний план розробляють з урахуванням норми Закону України «Про повну загальну середню освіту», стаття 5 пункт 6: «Особи, які належать до національних меншин України, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, та реалізують право на навчання відповідними мовами в державних, комунальних чи корпоративних закладах освіти, здобувають базову середню освіту державною мовою в обсязі не менше 20 відсотків річного обсягу навчального часу у 5 класі із щорічним збільшенням такого обсягу (не менше 40 відсотків у 9 класі). Особи, які належать до інших національних меншин України, здобувають у державних, комунальних чи корпоративних закладах освіти базову та профільну середню освіту державною мовою в обсязі не менше 80 відсотків річного обсягу навчального часу.

Перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів), що вивчаються державною мовою і мовою національної меншини, визначається освітньою програмою закладу освіти згідно з вимогами державних стандартів та з урахуванням особливостей мовного середовища». Збільшення обсягу навчального часу рекомендується здійснювати поступово (наприклад, на 5% щорічно) і зі збереженням вивчення тих самих навчальних предметів та/або інтегрованих курсів державною мовою задля забезпечення наступності.

3

Приклад не є обов'язковими для використання рішенням. Заклад освіти формує навчальний план самостійно.